

Tillæg til „Vore Kirkegaarde“ XII Nr. 1

Medlemmernes Opmærksomhed henledes høfligst paa, at Foreningens Regnskabsaar er udløbet pr. 31. Marts. Der erindres samtidig om, at Kontingentet lettest og billigst afgøres ved, at man indbetaler Beløbet til Postkonto 119,15 Hillerød. Dette koster i Indlandet kun 10 Øre. Kontingentet er for personlige Medlemmer i Danmark Kr. 5,00, Medlemmer i Udlandet Kr. 6,00 og for Institutioner, Menighedsraad, Foreninger etc. beregnet efter særlige Regler (se Lovens § 3). Beløbet bedes venligst indbetalt inden den 20., efter hvilken Tid Opkrævningen kan forventes.

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR.

Nye Medlemmer:

Afdeling A.

142 Klemensker Menighedsraad.

Afdeling C.

570 Stenhuggermester Børge Schiøler, Nørrebro Runddel.

571 Stenhuggermestrene Brh. & Karl Hansen, Lyngby Hovedgade 3, Lyngby.

572 Stenhuggermester Bernh. Priskorn, Brønshøjvej 18, Brønshøj.

573 Brdr. Laursen, H. C. Ørstedsvej 22, København V.

574 Stenhuggermester Henry Svenstrup, Sorø.

575 Stenhuggermester Ewald Madsen, Frederiksborgvej 17, N.

576 Stenhuggermester Edv. Schiøler, Gl. Kongevej 11, V.

Afdeling D.

48 Bygartner Idar Schiefloe, Tromsø, Norge.

49 Hr. Monrod Larsen, Peder Klovgade 36, Stavanger.

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

18/12 (Vestsjæll. Soc.-Dem.): St. Peders Kgd. i Slagelse skal drænes.

20/12 (Midtfyns Dagbl.): Ringe Kgd. udvides med 8,000 m².

22/12 (Aarhus Stiftstid.): Der stjæles fra Kgd. i Aarhus.

24/12 og 31/12 (Grenaa Folketid.): Grenaa Kgd. gennem Tiderne (med Bill.).

27/12 (Ekstrabl.): Naar Kgd. passer Gravsteder.

29/12 (Aalborg Amtstid.): Skivum Kgd. udvides.

30/12 (Thisted Soc.-Dem.): Hørdum Kgd. skal udvides.

4/1 (Holbæk Amtstid.): Arbejdet paa Udvidelse af Nykøbing Kgd. paa Sjælland er nu paa begyndt (Havearkitekt Johannes Tholle.).

6/1 (Vejle Amts Folkebl.): Kgd. i Søndermarken i Vejle er nu sikret.

8/1 (Aalborg Stiftstid.): Afvikling af den gamle Kgd. i Aalborg.

8/1 (Dannevirke): De gamle Lindetræer omkr. Hoptrup Kgd.

10/1 (Grenaa Folketid.): Kgd.-fred i Ebeltoft.

10/1 (Thisted Amts Tid.): Menighedsraadet har yderligere købt 1 Hus til Nedrivning p. Gr. af Kgd.-udvidelsen i Hørdum.

14/1 (Skive Folkebl.): Udvidelse af Skive Kgd. Byraadet paatager sig at lade Arbejdet udføre og garanterer mod Overskridelser (med Plan af Havearkitekt Chr. Nielsen).

15/1 (Thisted Soc.-Dem.): Kgd.-udvidelsen i Hørdum gaar nu i Orden.

15/1 (Randers Dagbl.): Der købes Jord til Udvidelse af Snæbum Kgd.

16/2 (Loll. Falst. Soc.-Dem.): Horslunde Kgd. udvides af Lærer Fr. Hansen; Anlægget koster ca. 5,000 Kr.; Beplantningen udføres af Gartner Samuelsen.

17/2 (Vestkysten): Jorden er købt til Udvidelse af Bramminge Kgd.

17/2 (Dybbølposten): Ass.-Kgd. i Haderslev udvides.

23/1 (Holstebro Dagbl.): Har Kgd. i Holstebro ikke Jord nok?

24/1 (Vejle Amts Avis): Købet af Jord til Vejle nye Kgd. er i Orden.

25/1 (Nordjyll. Soc.-Dem.): Urnehave indrettes paa Nørresundby Kgd. efter Plan af Arkitekt G. Stampe.

27/1 (Grenaa Folketid.): Grenaa Kgd. udvides af Havearkitekt E. Bøttiger.

29/1 (Licitationen): Hejninge Kgd. har faaet Jord foræret til Udvidelse af Hofjægermester Bech.

2/2 (Fyns Tid.): En ejendommelig Hjemstavns-Kunst fra Avernakø (af Herman Madsen).

3/2 (Viborg Stifts Folkebl.): Haderup Kgd. reguleres.

4/2 (Vestkysten): Skulte Kræfter modarbejder den nye Kgd. Indvielse i Ribe.

7/2 (Aarhus Stiftstid.): Der aabnes atter for Erhvervelse af Gravsteder paa Aarhus Nordre Kgd.

9/3 (Silkeborg Avis): Bording Kgd. udvides.

10/3 (Jydske Tid.): Landsbygraverne ønsker en anden Lønordning.

11/3 (Dannevirke): Vor Fru Sogn i Haderslev laaner 5000 Kr. til Udvidelse af Kgd.

13/3 (Ribe Stiftstid.): Den ny Kgd. i Ribe tages i Brug i Sommer.

13/3 (Roskilde Tidende): Der vedtages ny Vedtægt for Borup Kgd.

14/3 (Svendborg Avis): Der bevilges 100 Kr. til Vedligeholdelse af Krigergr. paa Svendborg Kgd.

14/3 (Aalborg Stiftstid.): Saltum Kgd. udvides af Entreprenør K. Jepsen.

14/3 (Ringkøbing Amtstid.): Gartner Johannes Jensen i Linde har foretaget Regulering og Plantning paa Naur Kgd.

18/3 (Roskilde Soc. Dem.): Der foretages Forhøjelser af Taksterne paa Roskilde Kgd.

19/3 (Djursland): Dørring Kgd. udvides.

19/3 (Østsjæll. Folkebl.): Der sættes nyt Hegn om Køge Kgd.

FRA NORSKE KIRKEGAARDE

18/12 (Gudbrandsdølen): Lillehammer skal faa en ny Kgd.

19/12 (Aaker og Bærums Budstikke): Haslum Kgd. udvides.

9/1 36 (Stavanger): Krematorieplanerne er nu ferdige (Stavanger).

14/1 (Dagen): Innvik Kgd. udvides.

14/1 (Adresseavisen): Skaun Kgd. udvides.

20/1 (Tidens Tegn): Haslum ny Kgd. blir et roligt og vakkert hvilested (Havearkitekt Morstøls Tegning).

28/1 (Hamars Stiftstid.): Der skal bygges krematorium i Hamar.

28/1 (Vestysland): Planen om kapell og kgd. i Lanåsbygda.

29/1 (Tönsbergs Blad): Omkr. Krematorieplanerne i Tönsberg.

21/2 (Lilleström Blad): Utvidelse av Statsberghagen kgd.

26/2 (Gudbrandsdølen): Kirkegds. spørgsmaalet for Mesna Sogns Østside.

FRA TIDSSKRIFTERNE

Præsteforeningens Blad, Nr. 4: Graverne og Ringerne paa Landet er begyndt at røre kraftigt paa sig. Der dannes Graverforeninger.

Stenhuggertidende, Nr. 2: Tyrkisk Museum for Gravsten oprettes af Stambuls Øvrighed.

Gartenkunst, Nr. 1: Neue Grabanlagen auf dem Südfriedhof in Frankfurt (med Billeder).

Kriegsgräberfürsorge, Nr. 1: Zur Jahreswende; Die Totenburg deutscher Helden in Bitolj, Jugoslavien. Hefte 2: Douaumont; Verdun; Soldatengräber, soldatische Gegenwart.

Kriegsgräberfürsorge Nr. 3: Heldengedenktag. Den Gefallenen des Heeres zur Gedächtnis m. m.

Die Feuerbestattung, Nr. 1: Geleit ins neue Jahr. Rückblick und Ausblick. Der altbronzezeitliche Grabhügel von Egtved. Nr. 2: Feuerbestattung. Nordischer Totenglaube zur Jungsteinzeit.

Ignis, Nr. 1: Kalmar Krematoriums Tillkomst (med Bill.) m. m. Västanfors Krematoriums Tillkomst (med Bill.) m. m. Nr. 3: Eskildstuna Unruund. Krematoriet i Essen m. m.

BOGANMELDELSER

Mogens Strunge: Jernskiægs Amagerim 1693, Levin & Munksgaard, Kbh. 1935, 8°, 80 Sider.

Paa en fornøjelig Maade har Pastor Strunge i Taarnby i dette Hefte dels gengivet Jernskiægs Digt i Facsimile og dels kommenteret dette til Forstaaelse af Amagers Fortid og dens Befolknings Ejendommeligheder saa fortræffelige Digt, — et Digt, der nødvendigvis er citeret omtrent lige saa mange Gange, som Amager er beskrevet. Strunge har gennem sit Ophold paa Øen og gennem sin Gerning i et typisk Amagersogn formaaet at trænge dybere ind i Amagerboens Sind og Tanke, end de fleste Amagerbeskrivere har naaet det, og han har samtidig haft den Fremmedes friske Blik for de Ejendommeligheder, som det er værd at hefte sig ved. Tillige har han aabenbart ogsaa naaet at faa »Indvaarnernes« Fortrolighed, saaledes at de f. Eks. paa hans Opfordring ikke generer sig for at tage »Kisteklæderne« paa. Skriftet er et værdifuldt Led i Amagers Beskrivelse og Fortolkning. Det er fri for konventionel Forfatterstil og tværtimod maaske lovlig rigeligt krydret med Aktualiteter, hvis Tilknytning til det typiske Amager kan være noget problematisk eller maa opfattes som unødvendige Sidespring, og der er desuden i Teksten direkte Henvendelse til Læsere om at købe Heftet og Strunges andre Amager-Arbejder, — Henvendelser, der ikke direkte burde indgaa som Afsnit, sideordnet med Rims Kommentarerne, men redaktionelt og typografisk burde være mere udskilt fra hine. Fortræffelige Billeder er strøet rundt i Heftet, — ogsaa noget tilfældigt, men ingenlunde uden Nytte.

Det er meget paaskønnelsesværdigt, at Runge har taget sig denne Opgave paa, og Amagerinteresserede kommer vanskeligt uden om hans Arbejde.

Jensen: Lommebog for Gartnere, 26. Aarg.

Under Redaktion af Overgartner Irgens-Møller har A/S. N. C. Rom udsendt 26. Aargang af den udmærkede Lommebog for Gartnere, der som sædvanlig indeholder en Mængde Oplysninger, som det er meget værd at have ved Haanden i det daglige Arbejde i Have og Gart

neri eller paa Kontor, — derunder Kalender, Skemaer, Posttakster m. m. samt ikke at forglemme: Hvide Blade til Noteringer. Uden at ville fortabe sig i alt for mange Detailler skal vi dog lige gøre opmærksom paa, at Litteraturen nok burde behandles med mere Omhu. Lommebogens Redaktion er selv glad ved at blive rost for sine paalidelige Oplysninger — lad dem da ogsaa være helt rigtige og omhyggeligt gennemført. Vi kan nævne, at der ikke er nogen Konsulent A. Kiær, men en Andersens Kiær; Den moderne Have koster ikke 11,50, men 4,50 og er ikke udkommet i 1934, men i 1933. Vore Kirkegaarde koster ikke 6 Kr. for Medlemmer men 5,00 (de 6,00 gælder kun for Udlændinge); nogle Steder staar omhyggeligt anført Aarstal, Sidetal og Pris paa Bøgerne, hvad der er rigtigt bogmæssigt set, men mange Steder staar kun en af Delene, her een, der en anden Oplysning. »Danske Gartnerivirksomheder« bestaar af 3 Bind, der har Aarstallene 1934 — 35 og 36. Disse Indvendinger vil navnlig af dem, der ikke interesserer sig for Bøger, og for hvem systematisk Orden ej heller er noget af Betydning, kaldes Bagateller, — men det er nu en Gang af Enkelthederne, at Helhederne bestaar, og selv om det er et stort Stykke Arbejde at føre en saadan Bog à jour, maa det dog gøres. — Bogen anbefales paa det varmeste til alle Gartnere.

Vald. Jensen: Planteskoledrift, 3. Udg., 80, 144 Sider, Alm. d. Gartnerfor. Forlag Kbh. 1936.

Det er udmærket, at »Alm. d. Gartnerforening« kan udsende sine Fagbøger i saa mange Oplag, som der er Tale om; derved bliver der bedre Mulighed for at korrigerer eventuelle Fejl, og Bøgerne kan til enhver Tid naa at blive ført à jour. Det er derimod beklageligt, at man af Hensyn til den afkortede Undervisningsplan ogsaa maa afkorte Bøgerne, hvorved væsentlige Afsnit og Emner maa udelukkes.

Den herværende Bog har i ganske særlig Grad Bud til dette Blads Læsere, — de er alle stærkt interesseret i Plantekulturer, navnlig de træagtige, — og i Bogen gives udmærkede Anvisninger paa, hvorledes de skal tiltrækkes og skoles m. m. Og derfor er det en Glæde at kunne anbefale Bogen til vore Læsere. De gaar ikke forgæves, naar de søger Oplysning om faglige Emner paa dette Omraade, naar de læser den kyndige Planterekolemands Udtalelser.

For en Ordens Skyd skal vi igen korrigerer Forfatteren med Hensyn til Oprettelsen af Plantereskoler omkr. 1780 (se Side 11). Der oprettedes ingen Plantereskole i Fredericia, men forelaa kun Plan derom (jfr. »Danske Gartnerivirksomheder« Side 93's Fodnote).

Danske Herregaardshaver 10. Med Støtte af Ny Carlsbergfondet har Det kgl. d. Haveselskab udsendt det 10de Hefte i Serien Danske Herregaardshaver, redigeret af G. Georgsen,

omfattende Stensballegaard. Heftet er noget «tyndere» end de foregaaende; men der er maa ske ikke mere at sige om denne Allé, hvoraf Haven hovedsagelig bestaar.

RESOLUTIONER m. m. VEDRØRENDE KIRKEGAARDE.

16. April 1932. Kirkeministeriets Skriv. (til Stiftsøvrigheden over Lolland-Falsters Stift) ang. en Bestemmelse i Reglementet for en Købstadkirkegaard vedrørende Gravstedsejeres Overdragelse af Vedligeholdelsen af deres Gravsteder til andre.

Ved at fremsende den hoslagt tilbagefølgende Sag, hvorunder Nakskov Kirkes Bestyrelse har anholdt om Stiftsøvrighedens Approbation paa Udkast til et nyt Reglement for kirkelige Handlinger samt for Kirkegaardens Benyttelse i Nakskov har Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed i Skrivelse af 16. Januar d. A. udbedt Dem Ministeriets Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvorvidt Bestemmelsen i Reglementets Afsnit B, § 6, 2det Pkt., maatte have Hjemmel i § 23, Stk. 2, i Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. m. af 30. Juni 1922, jfr. § 13, Stk. 2, i kgl. Anordning af 10. December 1927 angaaende Kirkegaarde. Den omspurgte Bestemmelse i Reglementets Afsnit B, § 6, er efter den af Menighedsraadet senest foreslaaede Redaktion saalydende:

»Anlæg, Beplantning og Pasning af Gravpladsen er Ejeren berettiget til selv at udføre, naar givne Forskrifter følges. Ejeren er ligeledes berettiget til at overdrage disse Arbejders Udførelse til andre, naar de paagældende godkendes af Menighedsraadet, og naar disse ligeledes følger givne Forskrifter«.

I Anledning heraf skal Ministeriet tjenstlig meddele til Efterretning, at man, uanset om den af Menighedsraadet foreslaaede Affattelse af Bestemmelsen i Reglementets Afsnit B, § 6, 2det Pkt., ikke maatte anses for at være i ligefrem Strid med Ordlyden af den anførte Lovbestemmelse — hvilket dog forekommer Ministeriet noget tvivlsomt — i ethvert Fald maa være af den Formening, at den paatænkte Affattelse af Bestemmelsen ikke kan anses stemmende med Lovens Aand og Mening, hvorfor den bør ændres saaledes, at der gives Gravstedsejere Ret til at overdrage Vedligeholdelsen af deres Gravsteder til hvem de vil, under Forsudsætning af, at de paagældende holder sig Reglementets Bestemmelser efterrettelig.

9. Maj 1932. Kirkeministeriets Skriv. (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aalborg Stift) ang. Foranstaltninger i Anledning af, at et Gravsted ikke vedligeholdes sømmeligt, herunder at Kirkegaardsbestyrelsen ikke som Vilkaar for Fornyelse af Gravstedets ret kan forlange Sikkerhedsstillelse for Gravstedets sømmelige Vedligeholdelse.

I den med Hr. Stiftamtmandens og Deres

Højærværdigheds Erklæring af 18. April d. A. hertil tilbagefulgte Sag har Fuldmægtig N. N. med Henvisning til, at hans Fader i 1891 blev begravet paa Hjørring Kirkegaard, og at Gravstedet i 1911 blev fornyet for et Tidsrum af 20 Aar, besværet sig over, at Hjørring Menighedsraad som Vilkaar for Fornyselsen af Gravstedet for en ny tyveaarig Periode har forlangt, at der deponeres et Beløb af 100 Kr. som Sikkerhed for Gravstedets sømmelige Vedligeholdelse i dette Tidsrum.

I sine over Sagen afgivne Erklæringer har Menighedsraadet udtalt, at Gravstedet, der ligger paa en ret iøjnefaldende Plads umiddelbart ved Kapellet, ikke er blevet forsvarligt vedligeholdt af Gravstedets Ejer i de senere Aar, at Vedligeholdelsen af Gravstedet i disse Aar er foretaget paa Kirkegaardens Regning af Hensyn til, at et forsømt Gravsted vilde skæmme de omliggende Gravsteder, samt at Raadet har anset det for sin Pligt at sikre Kirkegården mod i en ny Periode at skulle afholde Udgifterne ved Gravstedets Vedligeholdelse.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at naar et Gravsted ønskes bevaret udover den i Vedtægten bestemte Fredningstid, skal saadant Ønske ifølge § 24, Stk. 2, i Lov af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. imødekommes, mod at der erlægges en derfor fastsat Betaling. Et Gravsted, der ikke vedligeholdes sømmeligt, vil i Henhold til § 13, Stk. 2, i Anordning angaaende Kirkegaarde af 10. December 1927 efter Varsel kunne ryddeliggøres og besaas med Græs eller gruslægges, og hvor der i Vedtægten er fastsat en Takst, for hvilken Kirkegården overtager Vedligeholdelsen af Gravsteder, kan Gravstedsejeren i Henhold til § 13, Stk. 3, i den fornævnte Anordning tilpligtes at overdrage Kirkegården Vedligeholdelsen for denne Takst, saafremt Gravstedet ikke behørigt vedligeholdes.

Menighedsraadet har herefter ikke været berettiget til at forlange et Depositum af 100 Kr. som Betingelse for Fornyselsen af det ommeldte Gravsted.

16. Juni 1932. Kongl. Stadfæstelse (udf. gennem Kirkeministeriet, paa Fundats for »Jens Riis' og Hustrus Gravstedslegat«, oprettet af Enke efter Gaardejer Jens Riis til Lydumgaard

i Lydum Sogn, Kirstine Riis, til Vedligeholdelse og Fornyselse af Slægten Riis' Gravsted paa Lydum Kirkegaard og til Menighedsplejen i Lydum Sogn.

Fundatsen er saalydende:

1. Legatets Navn er Jens Riis og Hustrus Gravstedslegat.

2. Legatkapitalen, 4000 Kr., indbetales konstant til Stiftsøvrigheden over Ribe Stift og anbringes af denne efter de til enhver Tid gældende Regler for Anbringelse af offentlige Midler.

3. Legatet bestyres af Sognepræsten (Bestyrelsens Formand), Kirkeværgen og et af Lydum Sogns Menighedsraad dertil udpeget Medlem af Menighedsraadet.

Skulde Menighedsraadet af en eller anden Grund blive ophævet, eller Grundlaget for dets nuværende Sættelse blive ændret saaledes, at det ikke længere vælges af Menighedens kirkelige Vælgere, skal Sognepræsten og Kirkeværgen udgøre Legatets Bestyrelse.

4. Af de af Kapitalen flydende Renter, der udbetales 2 Gange aarlig til Legatets Bestyrelse, anvendes først det fornødne Beløb til Vedligeholdelse og Fornyselse af Slægten Riis' Gravsted paa Lydum Kirkegaard. Resten af Rentebeløbet uddeles af Legatbestyrelsen til trængende Konfirmander og andre indenfor Lydum Sognemenighed, der har Hjælp Behov, idet Uddelingen bør foretages saaledes, at den tjener til Fremme af Sognets Menighedspleje.

Indtil Fru Riis' Død uddeles hele Rentebeløbet.

5. Bestyrelsen anskaffer for Legatets Regning en Protokol, hvori der sker Tilførsel om Legatrenternes Anvendelse. Protokollen, der autoriseres af Ribe Stiftsøvrighed, opbevares af Kirkeværgen i Lydum.

6. Legatets Aktiver skal altid være forsynet med Stiftsøvrighedens Prohibitivpaategning.

7. Over Renternes Anvendelse aflægger Bestyrelsen aarligt Regnskab, der revideres ved Stiftsøvrighedens Foranstaltning og decideres af Stiftsøvrigheden. Regnskabet over Legatkapitalen revideres sammen med Regnskabet over Stiftsmidlerne af 4de Hovedrevisorat.